

АҲОЛИНИНГ ҲАЁТ ДАРАЖАСИ ҲАМДА СИФАТИ ЎРТАСИДАГИ ДИАЛЕКТИК БОҒЛИҚЛИК ЖАРАЁНИДА САВДО ХИЗМАТЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Артиков Зокир Сайфидинович, Ph.D

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, “Реал иқтисодиёт” кафедрасининг муdiri, ,
доцент

ARTICLE INFO.

Калит сўзлар: Ижтимоий нафақа, сифат, даромад, иқтисодий ривожланиш, молиялаштириш, замонавий фаолият, корхона, иқтисодий тараққиёт, бюджет.

Анотация

Мақолада савдо хизматини ривожлантириш орқали аҳоли ҳаёт даражаси ва сифатини ошириш йўлларини такомиллаштиришга оид илмий-назарий ва амалий тавсияларни ишлаб чиқишдан иборат.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2023 LWAB.

Кириш. Мамлакатимиз иқтисодиётида 2006 йилдан ўсиш суръати давом этиб келмоқда. Бундай юқори ўсиш суръати 2016-2022 йилларда ҳам сақланиб қолди. Шу йилларда иқтисодиётимизни юқори суръатлар билан барқарор ривожлантиришга эришганимиз аҳоли даромадларини янада кўпайтириш, одамларимизнинг ҳаёт даражаси ва сифатини ошириш учун мустаҳкам асос яратди. Бу аҳолининг ижтимоий аҳолининг яхшиланишига олиб келди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасида “Аҳоли фаровонлигини ошириш мақсадида жорий йилда иш ҳақи, пенсия, стипендия ва ижтимоий нафақалар миқдори ўтган йилларга нисбатан сезиларли равишда оширилди. Хусусан, педагог ходимларнинг иш ҳақи сўнгги 10 йилда биринчи марта 50 фоизгача кўпайтирилди.

Асосий қисм. Савдо хизматлари натижавий кўрсаткичи бўлиб товар айланмаси ҳисобланади. Унинг иқтисодий-ижтимоий аҳамияти беқиёс. Чунки, чакана товар айланмаси жамиятининг ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг асосий кўрсаткичларидан бири. Мазкур кўрсаткичнинг аҳамияти қуйидагиларда намоён бўлади.

Биринчидан, мазкур кўрсаткич орқали ишлаб чиқарилган, ташқаридан келтирилган товарлар (махсулотлар) қийматини ва истеъмол қийматини жамият томонидан тан олинади. Агар у аҳоли эҳтиёжини қондирадиган даражада бўлса, сотилиш жараёни рўй беради.

Иккинчидан, олди-сотдижараёнида товар айтибошланиши натижасида кенгайтирилган ишлаб чиқаришнинг охириги босқичи рўй беради. Бунда бутун товарларни ишлаб чиқариш ва айрибошлаш билан боғлиқ бўлган барча харажатлар пул шаклида кўпайган ҳолда (фойда билан) қайтарилади.

Учинчидан, ушбу жараён сабабли саноат корхоналари қишлоқ хўжалик субъектлари, транспорт ва савдо ташкилотлари ўз фаолиятини тақрорлаш имкониятига эга бўлади, яъни тақрор ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш каби иқтисодий жараёнлар доимий жараёнга айланади.

Тўртинчидан, товарларнинг асосий қисми, тахминан 80-90% савдо корхоналари орқали сотилади. Бундан кўришиб турибдики, жамиятнинг пул муомаласи жараёнига бевосита таъсир қилади. Жамиятдаги пул тушумининг аксарият қисми чакана савдода товарлар олди-сотди жараёнида қатнашади.

Бешинчидан, чакана товар айланмаси жамиятнинг пул муомаласи жараёни билан ҳам бевосита боғлиқ, чунки нақд пул тушумининг 70-80 %и чакана товар айланмасида ўз аксини топди. Пул эмиссияси чакана товар айланмаси билан боғлиқ. Агар чакана товар айланмаси билан боғлиқ нақд пуллар бевосита банклар орқали ўтса, пул эмиссиясига ва мос равишда инфляция жараёнига таъсир қилади.

Олтинчидан, чакана товар айланмаси кўрсаткичининг ўзгариши бевосита жамиятдаги айрим мутаносибликларни таъминлашга ҳам таъсир қилади. Нақд пулга бўлган эҳтиёж қондирилади, мос равишда муомаладаги пулларнинг айланиши иқтисодийнинг талабига мос бўлади. Бу ҳолат инфляциянинг олдини олади, чунки пул эмиссияси камаяди. Шунингдек, чакана товар айланиш миқдорида ишлаб чиқариш ва истеъмол, талаб ва таклифни мувофиқлиги ҳам таъминланади.

Еттинчидан, товар ва пулни айрибошлаш жараёни нормал ҳолда ташкил қилиш имконини беради. Бу бир томондан бозорга чиқарилган товарларнинг миқдори ва таркибига таъсир қилса, иккинчидан, аҳолининг харид фонди миқдорини оширади ва талабнинг ҳам таркибини сифат томон ўзгартириб боради.

Саккизинчидан, давлат бюджетига тушумларнинг кўп қисмини чакана товар айланмаси орқали амалга ошириш имконияти туғилади. Чунки ушбу кўрсаткичда ишлаб чиқариш корхоналари (саноат, қишлоқ хўжалиги) иш натижаларининг сотилиши ҳам, хизмат кўрсатиш субъектлари фаолиятининг истеъмол қилиниши ҳам ўз аксини топади.

Тўққизинчидан, чакана товар айланмаси ҳажми тадбиркорликка асосланган савдо корхоналарининг даромад ва фойдасини ҳам бевосита шакллантириш имконини беради. Савдодан қилинган даромад, муомала харажатларини қоплаши ва тегишли тарзда фойда олинишини таъминлаши лозим.

Ўнинчидан, чакана товар айланмаси орқали аҳолининг яшаш даражаси ва сифатига ҳам баҳо бериш имкониятини яратади. Чунки, чакана товар айланмаси аҳолининг шахсий истеъмолининг асосий қисмини ташкил қилади. Шунингдек, чакана товар айланмаси иқтисодийнинг ривожланиш даражасини ҳам тавсифлайдиган кўрсаткичлардан бири бўлиб ҳисобланади.

Ўн биринчидан, чакана товар айланмасининг таркибий тузилиши аҳолининг моддий фаровонлик даражасини ҳам бедгилайди. Товар айланмаси таркибида маданий товарларнинг ошиб бориши, ушбу аҳолининг маданий даражасидан, юқори технологияларга асосланган майиший товарларнинг ошиб бориши яшаш даражаси сифатининг ошиб бораётганлигидан далолат беради.

Ўн иккинчидан, товар айланмаси нақд пул тушумини таъминлаш орқали мамлакатда иш ҳақи, нафақа, стипендия тўлашни ўз вақтида амалга ошириш имконини ҳам беради.

Чакана товар айланмасининг ушбу ўзига хос хусусиятлари ва ижтимоий-иқтисодий аҳамияти, мазкур кўрсаткични муттасил ошириб боришни тақозо қилади. Шу жиҳатдан унинг ривожланиш тенденциясининг таҳлили ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, шуни таъкидлаймизки, аҳоли фаровонлиги, унинг ҳаёт даражаси ва сифатининг оширилиши савдо хизматларининг ҳолатига бевосита боғлиқ. Ушбу масалаларни тадқиқ қилиш ва уларнинг боғлиқлигини янада такомиллаштириш мақсадида бир қанча таклиф ва тавсияларни ишлаб чиқдик. Булар қуйидагилардан иборат:

- савдо хизматларининг натижаси ва аҳоли ҳаёт даражаси ва сифатининг бир-бирига боғлиқлигини аниқ маълумотлар асосида қатор йиллар давомида динамикасини ўрганиш ва уларнинг боғлиқлигига математик усулларни қўллаган ҳолда баҳо бериш лозим;
- савдо хизматларини қишлоқ аҳолисига кўрсатишни кучайтиришга эришиш, чунки ҳозирги пайтда аҳоли учун энг зарур бўлган товар ва маҳсулотларининг қарийб 60-70 фоизини шаҳарларга келиб харид қилиб кетишга мажбур бўлмоқдалар;
- охириги йилларда шаҳардаги озик-овқат бозорларида бевосита деҳқон ва фермерлар учун махсус жой ажратилиб, етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотишни ташкил қилганлиги қишлоқ фермерлари учун ҳам, шаҳар аҳолиси учун ҳам анча қулайликлар туғдирди. Ушбу тажрибанинг ютуқ ва камчиликларини ўрганиб, уни кенгайтириш ва такомиллаштириш бўйича тегишли чора-тадбирлар ишлаб чиқилиши ҳам бугунги куннинг долзарб масалаларидан бири, деб биламиз.

Хулоса. Савдо хизматини такомиллаштириш орқали аҳоли ҳаёт даражаси ва сифатини оширишнинг назарий масалаларини, унда аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифатини ошириш мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий сиёсатининг устувор йўналиши эканлиги, савдо хизмати ва аҳолининг ҳаёт даражаси ўртасидаги диалектик боғлиқликнинг назарий масалаларини тадқиқ қилиш натижасида бир қанча илмий хулосаларга келинди ва амалий тавсиялар ишлаб чиқилди.

1. Тадқиқот жараёнида аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифати назарий жиҳатдан ўрганилиб, “аҳолининг фаровонлиги”, “аҳолининг яшаш даражаси” ва “аҳолининг яшаш сифати” тушунчалари алоҳида тадқиқ қилинди ва уларнинг такомиллашган таърифлари ишлаб чиқилди.
2. Аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифатини ўзгартиришига таъсир қилувчи бевосита ва билвосита ҳамда таъсир қилмайдиган кўрсаткичлар тизими ишлаб чиқилди ва уларнинг мазмуни назарий жиҳатдан очиб берилди.
3. Савдо хизмати ва аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифати ўртасидаги диалектик боғлиқликнинг назарий масалалари ҳам тадқиқ қилинди. Унда савдо оборотининг таркибий тузулиши аҳоли фаровонлигини белгиловчи муҳим кўрсаткич эканлиги ва мос равишда, савдо хизматларини кўрсатиш эвазига аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифатини ошириш мумкинлиги хусусида назарий далиллар келтирилган.
4. Товар айланмаси савдо корхоналари кўрсатадиган хизматларнинг натижавий кўрсаткичи бўлиб, жамиятнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишини таъминлайдиган, аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифатини белгилайдиган муҳим кўрсаткич эканлиги ва унинг иқтисодий-ижтимоий аҳамияти беқиёс эканлиги назарий жиҳатдан очиб берилди. Мазкур кўрсаткичнинг аҳамияти ўн иккита бандда ўз ифодасини топган.

Агар бизнинг тавсияларимиз амалга оширилса, савдо хизматларини такомиллаштириш орқали аҳоли ҳаёт даражаси ва сифатини оширишнинг назарий масалалари такомиллашади, унда аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифатини ошириш бўйича назарий хулосалар янада чуқурлашади, мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий сиёсатининг устувор йўналиши бўлган савдо хизмати сифатини ошириш ва аҳолининг ҳаёт даражаси ўртасидаги диалектик боғлиқликка аниқлик киритилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Artikov Z. S. In Competitions Conductrd by Belt Wrestling Use of Fast Technical Methods Efficiency //American Journal of Social and Humanitarian Research. – 2022. – Т. 3. – №. 11. – С. 253-255.
2. Saifiddinovich A. Z., Shokhrukhovich U. F. Social Protection of the Unemployed and their Labor Increasing Competitiveness in the Market //American Journal of Social and Humanitarian Research. – 2022. – Т. 3. – №. 3. – С. 61-63.
3. Артиков З. С. ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ //Экономика и финансы (Узбекистан). – 2022. – №. 4 (152). – С. 59-65.
4. Uralovich A. N., Abdulloevich N. D., Sayfiddinovich A. Z. An Analysis of the Demographic Data of Population of the Republic of Uzbekistan //American journal of social and humanitarian research. – 2021. – Т. 2. – №. 10. – С. 15-22.
5. Izzatovna A. Z. ESSENCE, CONTENT AND PRINCIPLES OF HOTEL BUSINESS DEVELOPMENT //Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities. – 2021. – Т. 1. – №. 1.1 Economical sciences.
6. Abdullayeva Z. ETHYMOLOGY OF NEW PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AND TECHNOLOGICAL TERMS IN LANGUAGE TEACHING //Конференции. – 2021.
7. Абдуллаева З. МЕҲМОНХОНАЛАРНИ КЛАСТЕРЛАШ-МЕҲМОНХОНА БИЗНЕСИДА БОШҚАРУВНИНГ САМАРАЛИ ШАКЛИ //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – Т. 3. – №. S/3. – С. 100-106.
8. Izzatovna A. Z. ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT OF THE HOTEL BUSINESS IN UZBEKISTAN //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 251-258.
9. Izzatovna A. Z., Akbarshoh A. Problems and Solutions in the Stage Development of Electronic Trade in Uzbekistan //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 235-243.
10. Izzatovna A. Z. The Power of Hotel Clustering for Enhanced Market Competitiveness //International Journal on Orange Technologies. – 2023. – Т. 5. – №. 5. – С. 48-52.
11. ELEMENTS I. A. Z. MEANS AND METHODS OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT OF THE HOTEL BUSINESS //ASEAN Journal on Science & Technology for Development. – 2022. – Т. 39. – №. 4. – С. 271-279.
12. Izzatovna A. Z. THE ROLE OF THE STATE IN THE DEVELOPMENT OF THE HOTEL BUSINESS IN UZBEKISTAN: REFORMS, INVESTMENTS AND SUPPORT OF THE INDUSTRY //International Conference on Research Identity, Value and Ethics. – 2023. – С. 493-499.
13. Izzatovna A. Z. TOURIST POTENTIAL OF UZBEKISTAN AND ITS IMPACT ON THE HOTEL BUSINESS //JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 7-13.
14. Абдуллаева З. ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ПОВЕДЕНИЕ КЛИЕНТОВ ГОСТИНИЦ //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – Т. 3. – №. 6. – С. 66-74.

15. Абдуллаева З. И. ТУРИСТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ УЗБЕКИСТАНА И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ГОСТИНИЧНЫЙ БИЗНЕС //TA'LIM VA INNOVATSION TADQIQOTLAR. – 2023. – Т. 6. – С. 1-6.
16. Izzatovna A. Z. ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT OF THE HOTEL BUSINESS IN UZBEKISTAN //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 251-258.
17. NODIROVNA M. S. SOCIAL POLICY: OBJECTIVES AND THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY //CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY. – 2023. – Т. 4. – №. 7. – С. 1-9.
18. Мирзаева Ш. Н. НОВЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ И ИЗМЕНЕНИЕ ПРОФЕССИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ НА РЫНКЕ ТРУДА УЗБЕКИСТАНА //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 668-679.
19. Абдукаримов Ф. Б. А., Мирзаева Ш. Н. МАЛЫЙ БИЗНЕС-КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 657-667.
20. Абдукаримов Б. А. А., Мирзаева Ш. Н. РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 648-656.
21. MIRZAEVA SHIRIN NODIROVNA. (2023). THE IMPORTANCE OF INVESTING IN THE DEVELOPMENT OF THE SOCIAL SPHERE IN OUR COUNTRY. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 4(6), 153-160. Retrieved from <https://cajtmf.centralasianstudies.org/index.php/CAJITMF/article/view/534>
22. Курбанова Р., Мирзаева Ш., Хакимов Д. РОЛЬ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ И ТЕХНОЛОГИЙ В ИЗМЕРЕНИИ СОЦИАЛЬНОГО КАПИТАЛА //Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences. – 2023. – Т. 3. – №. S/4. – С. 204-216.
23. Шарипов Т. С., Мирзаева Ш. Н. СОСТОЯНИЕ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ В СФЕРЕ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНА //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 27-45.
24. Мирзаева Ш. Н. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПОДДЕРЖКИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И ДЕЛОВОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 46-56.
25. Nodirovna M. S. Banks and Development of Banking Services in the Republic of Uzbekistan //Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 21-30.
26. Nodirovna M. S. Foreign Experience in Supporting Entrepreneurship and Business Activity of Women //Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 654-665.
27. Saidakhmedovich S. T., Nodirovna M. S. The State of Implementation of Innovative Projects in the Service Sector in Uzbekistan //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 375-391.
28. Nodirovna M. S. Creation of an Additional Product in the Service Process in the Republic of Uzbekistan //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 35. – С. 635-643.
29. Nodirovna M. S. Problems of Development of the Service Sector in the Context of Digital Changes in the Republic of Uzbekistan //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 35. – С. 626-634.

30. Мирзаева Ш. Н. ДАВЛАТ ТОМОНИДАН ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕКТЛАРИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 35. – С. 662-671.
31. Nodirovna M. S. Improving the Mechanisms For Managing Service Processes in Service Enterprises in the Republic of Uzbekistan //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 35. – С. 644-652.
32. Nodirovna M. S. Trading Enterprises and Banking Services in the Republic of Uzbekistan //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 227-234.
33. Nodirovna M. S. Ways to Develop Banking Services in the Republic of Uzbekistan //World of Science: Journal on Modern Research Methodologies. – 2023. – Т. 2. – №. 4. – С. 18-24.
34. Nodirovna M. S., Ugli S. T. T., Abduazizovich A. I. WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF GOVERNMENT SERVICES IN THE EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN UZBEKISTAN //Gospodarka i Innowacje. – 2022. – Т. 23. – С. 29-37.
35. Mirzayeva S. N. Prospects for the Development of Small Business and Entrepreneurship in the Digital Economy //American Journal of Economics and Business Management. – Т. 5. – С. 3.
36. Nodirovna M. S. FINANCING OF INVESTMENT ACTIVITIES IMPORTANCE OF SOURCES //Section A-Research paper Article History: Received. – 2022. – Т. 12.
37. Nodirovna M. S. Banks and Development of Banking Services in the Republic of Uzbekistan. Web of Semantic: Universal Journal on Innovative Education, 2 (6), 21–30. – 1910.
38. Nodirovna M. S. Foreign Experience in Supporting Entrepreneurship and Business Activity of Women. WEB OF SYNERGY: International Interdisciplinary Research Journal Volume2, Issue 5 Year2023 ISSN: 2835-3013 <https://univerpubl.com/index.php/synergy> <https://scholar.google.com/citations>.
39. Mirzaeva S. N. et al. Innovative Enrichment of Service Enterprises Based on the Location of the Regions of Uzbekistan //AMERICAN JOURNAL OF ECONOMICS AND BUSINESS MANAGEMENT.
40. Mamanova G. B., Sultonov S. A., Mirzaeva S. N. Improvement of Economic Mechanisms for State Support of Private Entrepreneurship (Samarkand Region) //Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences.
41. Nodirovna M. S., Mamasoliyevna K. C., Ugli S. J. U. The composition of the income of service workers and ways of its improvement (on the example of educational institutions) //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 12. – №. 4. – С. 213-218.
42. Nodirovna M. S. FOREIGN TO THE SECTORS OF ECONOMY OF UZBEKISTAN ATTRACTING INVESTMENTS. biogecko.co.nz
43. Pulatov M. E. On the Need And Ways of Converting Some of the Components of Goodwill Into Identifiable Intangible Assets //Indonesian Journal of Innovation Studies. – 2019. – Т. 8.
44. Pulatov M. E. Conceptual Issues Of Accounting Of Intellectual Capital //American Journal of Economics and Business Management. – 2019. – Т. 2. – №. 1. – С. 117-123.
45. Pulatov M. System Analysis Of Intellectual Property Indicators Of Financial Statements //European Journal of Business and Economics. – 2012. – Т. 6.
46. Pulatov M. INTELLECTUAL PROPERTY PARAMETERS OF FINANCIAL REPORTING. – 2016.
47. Sharipov T. S., Uroкова M. G. Sustainable Directions of Employment Relations in the Service Service in Uzbekistan //JournalNX. – С. 503-506.

48. Saidahmedovich S. T. THE CONCEPT OF MANAGEMENT IN ENTERPRISE MANAGEMENT AND ITS SPECIFICITY Kilichova Orzigul Zafar kizi Student Samarkand Institute of Economics and Service.
49. Сидоров В. А., Турсунов И. Э., Шарипов Т. С. ЭКОНОМИКА ИННОВАЦИЙ: ПРОБЛЕМА ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ПРОРЫВА // НАЗАРИЯ ВА МЕТОДОЛОГИЯ. – С. 22.
50. Абдукаримов Б. А. ва бошқ. Савдо иқтисодиёти муаммолари. Ўқув қўлланма //Т.: Иқтисод-молия. – 2016. – Т. 504.
51. Абдукаримов Б. А. Ички савдо иқтисодиёти //Т.: «Фан ва технология», II. – 2014. – Т. 2008. – С. 224.
52. Шарипов Т. С., Абдукаримов Б. А. Умумий оқатланиш: ҳолати, муаммо ва ечимлар. Монография //Тошкент: Иқтисодиёт. – 2011.
53. Мирзаева Ш. Н. НОВЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ И ИЗМЕНЕНИЕ ПРОФЕССИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ НА РЫНКЕ ТРУДА УЗБЕКИСТАНА //Gospodarka i Innowacje. – 2023. – Т. 36. – С. 668-679.
54. Артиков З. С. УЧИНЧИ РЕНЕССАНС ПОЙДЕВОРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ АСОСЛАРИ //Журнал Инновации в Экономике. – 2021. – Т. 4. – №. 10.
55. Sayfiddinovich A. Z. et al. Ways to Develop Trade Services in the Conditions of the Digital Economy //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 105-112.
56. Artikov Z. The ways of making work effectiveness calculations of the trade enterprises //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2019. – Т. 9. – №. 2. – С. 26-31.
57. Ogli S. M. A., Sayfiddinovich A. Z. RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI //Journal of marketing, business and management. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 63-66.
58. Artikov Z. S. FACTORS INFLUENCING THE INCREASE IN PROFIT AND PROFITABILITY OF BUSINESS STRUCTURES IN THE DIGITAL ECONOMY //Economics and Innovative Technologies. – 2022. – Т. 2022. – №. 2. – С. 1.
59. Махмудов Л. У. Тадбиркорлик соҳасида электрон тижоратнинг тутган ўрни //Инновацион технологиялар. – 2020. – №. 2 (38). – С. 77-82.
60. Ubaydullooglu M. L. Improving the Innovation Management System in E-Commerce //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2022. – Т. 2. – №. 1. – С. 257-262.
61. Makhmudov L. E-commerce taxation procedure: international and national standards //Результаты научных исследований в условиях пандемии (COVID-19). – 2020. – Т. 1. – №. 03. – С. 60-75.
62. Sharifov S. S., Astanaqulov S. Improving the welfare and employment of the population. – 2022.
63. Saidahadovich S. S. The ways of Efficient use of Resources in Consumer Services //American Journal of Social and Humanitarian Research. – 2021. – Т. 2. – №. 8. – С. 22-29.
64. Numonovich N. A. et al. PRIORITY AREAS OF ENSURING FOOD SAFETY IN UZBEKISTAN //Journal of Advanced Zoology. – 2023. – Т. 44. – №. S-2. – С. 1485-1489.
65. Saidahmadovich S. S., Abdullayevna E. N. IMPORTANCE OF LABOR RESOURCES IN THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY AND DEVELOPMENT ACTIONS //Uzbek Scholar Journal. – 2022. – Т. 10. – С. 326-332.

66. Numonovich N. A. et al. CLUSTER APPROACH TO GRAPE GROWING AND PROCESSING IN UZBEKISTAN //NeuroQuantology. – 2022. – T. 20. – №. 16. – С. 3829.
67. Shahboz S. et al. Finance in the Republic of Uzbekistan Market Institutional Development Factors //INTERNATIONAL JOURNAL OF BUSINESS DIPLOMACY AND ECONOMY. – 2023. – T. 2. – №. 5. – С. 134-140.
68. Qizi B. D. F. Analysis of the Influence of the Investment Environmental Attractiveness on the Socio-Economic Development of Regions (On the Example Of Navoi Region) //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – T. 2. – №. 5. – С. 131-141.
69. Shahboz S. et al. FACTORS OF IMPROVING THE ORGANIZATION OF WORK AT THE ENTERPRISE //Journal of Intellectual Property and Human Rights. – 2023. – T. 2. – №. 5. – С. 153-159.
70. Bahridin o'g'li I. S. PROMOTING EMPLOYMENT BY THE DEVELOPMENT OF FAMILY ENTREPRENEURSHIP //International journal of advanced research in education, technology and management. – 2023. – T. 2. – №. 4.
71. Bahridin o'g'li I. S. THE CONCEPT OF QUALITY OF LIFE AND FOREIGN RESEARCH EXPERIENCE QUALITY OF LIFE OF THE POPULATION //International journal of advanced research in education, technology and management. – 2023. – T. 2. – №. 4.
72. Bahridin o'g'li I. S. THE ROLE OF THE DIGITAL ECONOMY IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY //International journal of advanced research in education, technology and management. – 2023. – T. 2. – №. 4.
73. Bahridin o'g'li I. S. SOME THEORETICAL VIEWS ON CONCEPTS SUCH AS FAMILY ECONOMY, ENTREPRENEURSHIP //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2022. – T. 10. – №. 12. – С. 446-449.
74. Bahridin o'g'li I. S. FAMILY BUSINESS AND ITS THEORETICAL FOUNDATIONS //Gospodarka i Innowacje. – 2022. – T. 29. – С. 5-11.
75. O'G'Li B. S. K. MARKETING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI VA AMALIY IFODASI //Journal of marketing, business and management. – 2022. – T. 1. – №. 1. – С. 45-52.
76. Турсунов Ж. Ш. МАТРИЦА «ТОВАР-РЫНОК» КАК ИНСТРУМЕНТ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ МАРКЕТИНГА ПРЕДПРИЯТИЙ //МОЛОДЕЖНЫЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ. – 2021. – С. 82-87.
77. Komiljon o'g'li B. S. Marketing Strategy To Increase the Efficiency of Local Industrial Enterprises //1 ВЛИЯНИЕ ПЛОДОРОДИЯ ПОЧВ НА РАЗЛИЧНЫЕ РАСТЕНИЯ, ВЫРАЩЕННЫЕ НА. – 2020. – T. 7. – С. 9.
78. Boyjigitov S. MAMLAKATIMIZDA DON VA DON MAHSULOTLARI BOZORINING BUGUNGI HOLATI VA ISTIQBOLI // " Milliy iqtisodiyotni isloh qilish va barqaror rivojlantirish istiqbollari" respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami. – 2023. – С. 57-59.
79. Boyjigitov Sanjarbek Komiljon O'G'Li BENCHMARKINGNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA TURLARI // JMBM. 2023. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/benchmarkingning-o-ziga-xos-xususiyatlari-va-turlari> (дата обращения: 11.09.2023).
80. Boyjigitov Sanjarbek Komiljon O'G'Li DON VA DONNI QAYTA ISHLASH SOHASIDA BOZOR MEKANIZMALARINI TO'LIQ JORIY ETISH // JMBM. 2023. №12. URL:

<https://cyberleninka.ru/article/n/don-va-donni-qayta-ishlash-sohasida-bozor-mexanizmlarini-to-liq-joriy-etish> (дата обращения: 11.09.2023).

81. O'G'Li B. S. K. MARKETING XIZMATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA TASHKILIY TUZILMA TARKIBLARI ORASIDA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI TA'MINLASH //Journal of marketing, business and management. – 2023. – Т. 1. – №. 11. – С. 86-89.
82. Komiljon o'g'li B. S. THEORETICAL BASIS OF APPLICATION OF MARKETING ACTIVITY ANALYSIS METHODS //INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. – 2022. – Т. 1. – №. 25.10. – С. 126-132.
83. Diyor Khaqberdiyevich Xolmamatov, Bekjon Shukurillayevich Musayev, Shaxnoza Shakarbekovna Narkulova, Sanjarbek Komiljon o'g'li Boyjigitov. Internet marketing o'quv qo'llanma. 2022/6/23. 232 bet.
84. Бойжигитов С. К. АНАЛИЗ ВОЗМОЖНОСТЕЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СИСТЕМ АВТОМАТИЗАЦИИ НА ОПТОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ //Экономика и социум. – 2022. – №. 5-1 (96). – С. 341-345.
85. Бойжигитов С. К. Ў. ЗНАЧЕНИЕ СЕТЕВОГО МАРКЕТИНГА В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ МАРКЕТИНГОВЫХ СЛУЖБ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 7. – С. 62-65.
86. O'G'Li B. S. K. IMPROVING THE EFFICIENCY OF MARKETING SERVICE BY EFFECTIVE USE OF DIGITAL MARKETING OPPORTUNITIES //Journal of marketing, business and management. – 2023. – Т. 1. – №. 10. – С. 30-35.
87. Diyor K. Development of Customer Service Delivery System in Wholesale Trade //Indonesian Journal of Law and Economics Review. – 2019. – Т. 2. – №. 2. – С. 10.21070/ijler. 2019. V2. 10-10.21070/ijler. 2019. V2. 10.
88. Холмаматов Д. Х. Стратегия развития оптовой торговой деятельности в узбекистане //Маркетинг в России и за рубежом. – 2021. – №. 2. – С. 98-103.
89. Kh K. D., Allayorov R. A. USE OF MARKETING LEVERS IN FORMING THE DEMAND FOR NATIONAL PRODUCTS //Journal of marketing, business and management. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 194-199.
90. Haqberdiyevich K. D., Shavkiddinovich M. M. Use of international marketing strategies in the development of free economic zones //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 53-61.
91. Haqberdiyevich K. D. CURRENT ISSUES IN THE DEVELOPMENT OF MARKETING LOGISTICS IN WHOLESALE TRADE //Academic Journal of Digital Economics and Stability. – 2021. – С. 13-19.
92. Haqberdiyevich K. D. Develop Criteria for Selecting Distribution Channels in Small Business //Academic Journal of Digital Economics and Stability. – 2022. – Т. 16.
93. Холмаматов Д. Х. Актуальные вопросы совершенствования сервисной стратегии маркетинга в оптовой торговле //ББК 72+ 74 М43. – 2020. – С. 241.
94. Kholmamatov D. Promote Upgrade After-Sales Service Strategic Skills //Indonesian Journal of Law and Economics Review. – 2019. – Т. 2. – №. 2. – С. 10.21070/ijler. 2019. V2. 8-10.21070/ijler. 2019. V2. 8.
95. Rajaboyev S. Ta'limni axborotlashtirish sharoitida web-dizayn kursini flipgrid dasturining imkoniyatlaridan foydalanish //FAN, TA'LIM, MADANIYAT VA INNOVATSIYA. – 2023.

96. Shakhboz R. USING MODERN TECHNOLOGIES TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF TEACHING COMPUTER SCIENCE BASED ON DISTANCE EDUCATION //Journal of Advanced Scientific Research (ISSN: 0976-9595). – 2023. – T. 3. – №. 7.
97. Shodiyevich R. S., Shodiyevich R. S., Berdiquil o'g'li U. S. ACCOUNTING ISSUES IN THE DIGITAL ECONOMY //CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MATHEMATICAL THEORY AND COMPUTER SCIENCES. – 2023. – T. 4. – №. 6. – С. 80-84.
98. Rajaboyev S. O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini tubdan oshirishning ilmiy nazariy masalalari //Scienceweb academic papers collection. – 2022.
99. Shahboz R., Sayidaxon T., Sheroz R. IQTISODIY FANLARNI O 'QITISHDA MULTIMEDIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISH TEXNOLOGIYALARI //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2023. – С. 518-520.
100. Shodiyevich R. S., Berdiquil o'g'li U. S., Shodiyevich R. S. The Process of Managing the Flow of Information, in the Example of Accounting //Nexus: Journal of Advances Studies of Engineering Science. – 2023. – T. 2. – №. 5. – С. 99-104.
101. To'liqinjanovna T. N., Shodiyevich R. S. Word Formation by Affixation //INTERNATIONAL JOURNAL OF BUSINESS DIPLOMACY AND ECONOMY. – 2023. – T. 2. – №. 5. – С. 217-222.
102. Ражабоев Ш. Ш. Экологическое образование в целях устойчивого развития территорий.– 2022 //Kielce: Laboratorium Wiedzy Artur Borcuch. – 2022.
103. Rajaboyev S. Экологическое образование в целях устойчивого развития территорий //Scienceweb academic papers collection. – 2022.
104. Ражабоев Ш. Ш. РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТЕХНОЛОГИЧЕСКОМ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЕ //Технологическое и социальное предпринимательство. – 2022. – С. 54-57.
105. Ражабоев Ш. Ш. ЦИФРОВИЗАЦИЯ И ЗЕЛЕНЫЙ СЕКТОР В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ //Проблемы устойчивости развития социально-экономических систем. – 2022. – С. 596-598.
106. Rajaboev S. S. Technologies of Using Multimedia Tools in Teaching Economic Sciences //Spanish Journal of Innovation and Integrity.
107. Allayorov R. Resources of the Tourist Territory: Nature, Composition and Role in the Development of the Socio-Economic System //Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. A1. – С. 141-147.
108. Allayorov R. Cluster approach to sustainable tourism development //Academia Open. – 2019. – T. 1. – №. 1.
109. Allayorov R. A. A SYSTEMATIC APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF THE REGIONAL TOURISM MARKET //International Bulletin of Applied Science and Technology. – 2023. – T. 3. – №. 6. – С. 194-198.
110. Kh K. D., Allayorov R. A. USE OF MARKETING LEVERS IN FORMING THE DEMAND FOR NATIONAL PRODUCTS //Journal of marketing, business and management. – 2023. – T. 2. – №. 2. – С. 194-199.
111. Аллаёров Р. ТУРИСТИК ҲУДУД РЕСУРС САЛОҲИЯТИНИ БАҲОЛАШНИНГ МЕТОДИК АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ //" Экономика и туризм" международный научно-инновационной журнал. – 2022. – T. 3. – №. 5.

112. Мухаммедова З. М. Аллаёров Р., Ахмедова А. Т. СТИМУЛИРОВАНИЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВ //Направления повышения стратегической конкурентоспособности аграрного сектора экономики. – 2016. – С. 178-181.
113. Аллаеров Р., Хамраев М. С. МОДЕЛЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СТРАТЕГИИ ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ МАРКЕТИНГОМ УСЛУГ //Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних та. – 2015. – С. 270.
114. Расулов З. Ж. Хамраев М. С., Аллаёров Р. ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТАБИЛЬНОГО РАЗВИТИЯ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРЕОБРАЗОВАНИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА В УСЛОВИЯХ ОГРАНИЧЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РЕСУРСОВ //Направления повышения стратегической конкурентоспособности аграрного сектора экономики. – 2015. – С. 139-146.
115. Allayorov R. A. TOURISM DEVELOPMENT TENDENCIES IN SAMARKAND REGION UNDER THE INFLUENCE OF THE COVID-19 PANDEMEMY //Gwalior Management Academy. – С. 84.
116. Allayorov R. A. MARKETING STRATEGIES IN THE DEVELOPMENT OF REGIONAL TOURISM //Journal of marketing, business and management. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 189-193.
117. Allayorov R. The Role of Innovative Clusters in Increasing The Competitiveness of Tourist-Recreational Free Economic Zones.
118. Allayorov R. Scientific and Theoretical Fundamentals of marketing in the Tourist Area //Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities. – 2021. – Т. 1. – №. 1.1 Economical sciences.
119. Allayorov R. THE SOUTH-WEST HISOR: SIGNIFICANCE, ANTHROPOGENIC IMPACTS AND PROTECTION MEASURES //International Journal of Pedagogics. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 44-53.
120. Anvar, K. . . (2023). the Current State of the Industry and Service Sector of Sports Tourism of Uzbekistan. *World of Science: Journal on Modern Research Methodologies*, 2(4), 12–17. Retrieved from <http://univerpubl.com/index.php/woscience/article/view/880>
121. Anvar, K. . (2023). Foreign Experience in the Development of Sports Tourism. *INTERNATIONAL JOURNAL OF BUSINESS DIPLOMACY AND ECONOMY*, 2(4), 1–10. Retrieved from <http://inter-publishing.com/index.php/ijbde/article/view/1366>